
CS-VERSLAG – RIEN DE RUIJTER

Dit verslag kwam tot stand door waarnemingen van: Arie Twigt, Gerrit Twigt, Joop Verkuil, Ingeborg de Boois, Maarten Morsink, Frank Perk, Peter Huwae, Annelies Huwae, K.D. Dijkstra, Casper Zuyderduyn, Ellen van der Niet, Jaap de Boer, Nienke de Boer, Arthur Oosterbaan, SWG-groep regio Alkmaar, Wilbert Kerkhof, Marianne Ottervanger, Rob Dekker Marja van den Berg, Henk Mulder, strandwacht Neeltje Jans, SWG-groep Waterweg Noord, strandwacht IJmuiden en mijzelf. Alle foto's van Mick Otten betreffen *in vitro* opnamen.

WIJEREN

Determinaties van wieren zijn vaak niet ter plaatse te doen en daarom komen de lijstjes wel eens wat later. Zo ook de definitieve lijst van de SWG-groep Waterweg Noord van 01-04-2017 met waarnemingen bij Kattendijke. Van de groenwieren werden o.a. *Derbesia marina*, *Rhizoclonium riparium*, *Ulothrix speciosa* en dambordwier *Prasiola stipitata* waargenomen. Een paar bruinwieren waren *Cladostephus spongiosus*, zoutzuurwier *Desmarestia viridis* en dunsteeltje *Petalonia fascia*. Roodwieren waren er ook, zoals *Acrochaetium secundatum*, gevorkt boompjeswier *Callithamnion corymbosum*, rood darmwier *Dumontia contorta*, wijnrood korstwier *Hildenbrandia rubra* en *Pterothamnion plumula*.

De strandwacht van Neeltje Jans meldde ook een aantal aangespoelde wieren. Op 07-05 was dat kernwier *Mastocarpus stellatus*, op 04-06 o.a. de oesterdief *Colpomenia peregrina* en op 21-06 veterwier *Chorda filum*. Op 02-07 werd er gaffelwier *Dictyota dichotoma* en suikerwier *Saccharina latissima* gevonden en op 27-07 bijvoorbeeld veelvertakt pluimwier *Dasy-siphonia japonica*. Op 11-08 zagen ze stijf priemwier *Agardhiella subulata* en Hollands horentjeswier *Ceramium deslongchampsii*.

De Strandwacht van IJmuiden stuurde ook een aantal lijsten met waarnemingen door. Zo werd er op 03-02 klein buiswier *Vertebrata lanosa* (op knotswier *Ascophyllum nodosum*) en hauwwier *Halidrys siliquosa* gevonden. Op 24-06 lagen er meer soorten zoals 50x kernwier *Mastocarpus stellatus* (fig. 1), 2x donker buiswier *Polysiphonia fucoides*, 1x fijn buiswier *polysiphonia stricta*, 4x saucijsjeswier *Scytosiphon lomentaria* en 8x rood horentjeswier *Ceramium virgatum*.

Figuur 1. Kernwier, *Mastocarpus stellatus* (foto: Frank Perk).

Figuur 2. Groene bladkieuworm, *Eulalia viridis* (foto: Mick Otten).

WORMEN

Op de lijstjes van SWG-groep WWN stond ook weer een aantal wormen genoteerd. Zo vonden ze op 04-02-17 bij de locatie Anna Friso ± 25x de effen vliesworm *Leptoplana tremellaris*, 5x grijze snoerworm *Emplectonema gracile* (fig. 3), 1x veterworm *Lineus longissimus*, 1x slibgangworm *Boccardiella hamata*, 2x groene bladkieuworm *Eulalia viridis* (fig. 2), 1x gewone zeeduizendpoot *Nereis pelagica* en 2x driekantige kalkkokerworm *Spirobranchus triqueter/lamarcki* (fig. 6). Deze soort werd precies vier weken later ook weer waargenomen op diezelfde locatie, samen met o.a. 5x de wapenworm *Scoloplos armiger* (fig. 4), ± 10x gladschubbige zeerups *Harmothoë imbricata* en 1x *Tharyx* spec. 'A' (fig. 5).

Figuur 3. Grijze snoerworm, *Emplectonema gracile* (foto: Mick Otten).

Figuur 4. De wapenworm *Scoloplos armiger*; onder een detail van de kop (foto's: Mick Otten).

Figuur 5. De worm *Tharyx* spec. A sensu Worsfold, 2009 (foto: Mick Otten).

Figuur 6. De driekantige kalkkokerworm *Spirobranchus triqueter/lamarcki* (foto: Mick Otten).

KREEFTACHTIGEN

Acht gewimperde zwemkrabben *Liocarcinus navigator* werden er gevonden bij IJmuiden op 21-01. Van deze soort werd op 07-01 een vrouwtje met eieren gevonden (fig. 7). Op 03-02 werden er tijdens de strandwacht bij IJmuiden tientallen brakwaterpokken *Amphibalanus improvisus* gezien, waarvan twee exemplaren met eieren (fig. 8). Ook werd er een schild gevonden van de grijze zwemkrab *Liocarcinus vernalis*. Van deze laatste soort lagen er op 24-06 bij IJmuiden ook twee schilden tussen de honderden fragmenten en schilden van de gewone zwemkrab *Liocarcinus holsatus*. Die dag werden er ook vijf schilden van de helmkrab *Corystes cassivelaunus*, 15 schilden en een compleet exemplaar van de Chinese wolhandkrab *Eriocheir sinensis*, 15x blaasjeskrab *Hemigrapsus sanguineus* en honderden fragmenten plus vijftig dode dieren van de breedpootkrab *Portumnus latipes* genoteerd op de lijst.

De breedpootkrab werd ook gevangen in het kor-net tijdens het korren op 08-09 bij Katwijk: vijf stuks in het totaal. Er werd ook een staafpissebed *Idotea linearis* gevangen. Op 29-04 werd bij Westkapelle de pennesschaft *Tubularia indivisa* gevonden met daarop kokertjes waarin de kleine kreeftachtige *Jassa herdmani* leeft (fig. 9). De determinatie was moeilijk, maar Mick Otten en Marco Faasse waren er vrijwel zeker van.

Figuur 7 (boven). Gewimperde zwemkrab *Liocarcinus navigator* met eieren (foto: Jurgen Memelink).

Figuur 8 (rechts). Brakwaterpok *Amphibalanus improvisus* met eieren (foto: Frank Perk).

Figuur 9. Kokertjes en exemplaren van *Jassa herdmani* (Japans slijkkreeftje) op Puntig buiswier *Polysiphonia senticulosa* (foto links: Mart Karremans) en op Penneschaft *Tubularia indivisa* (foto rechts: Mick Otten).

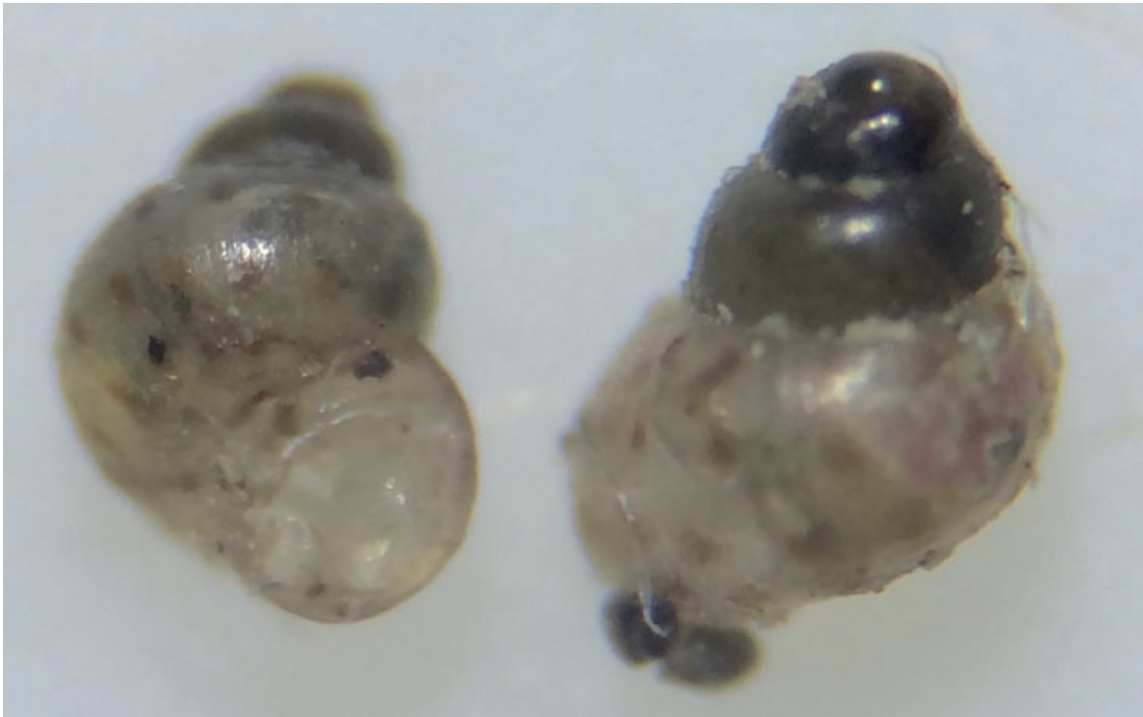
VERZOEK!

De penningmeester stuurde ook een waarneming. Namelijk dat er nog een flink aantal leden de contributie voor 2018 nog niet heeft overgemaakt. Als je dit nog niet hebt gedaan, zou je dit dan zo snel mogelijk willen doen?

WEEKDIEREN

Arie Twigt stuurde een aantal leuke waarnemingen van soorten die verstopt zaten in de eikapsels van wulken *Buccinum undatum*. De eikapsels werden gevonden op 26-02 bij Berkheide. De volgende soorten zaten er in: 1x spits drijfhorentje *Rissoa guerinii* (fragment), 1x gestippeld drijfhorentje *Rissoa lilacina*, 3x klein drijfhorentje *Rissoa parva*, 1x vliezig drijfhorentje *Rissoa membranacea* en 1x roze schotelhoren *Tectura virginea*. Op 21-04 verzamelde Arie uit wat gruis van het strand bij Berkheide een fragment van een penhoren *Turritella communis*, een beschadigde spoelhoren *Acteon tornatilis* en 48x wenteltrap *Epitonium clathrus*.

Op 08-09 nam Arie deel aan een excursie in het kader van het 5000-soortenjaar, samen met o.a. leden van de JNM en Joop Verkuil. De bedoeling was om te gaan korren, maar door de omstandigheden op dat moment kon dat niet doorgaan en werd het een strandexpeditie. Naast de vele schilden van de gewone zeekat *Sepia officinalis* werden er ook drie schildjes van de gedoornde zeekat *Sepia orbignyana* gevonden. Joop haalde uit een stuk hout een klepje van de kleine boormossel *Barnea parva*. Op wat riemwiervoetjes *Himantalia elongata* troffen ze een fragment van een dekselhoren *Tricola pullus*, een fragment van een klein drijfhorentje *Rissoa parva* en een juveniele klep van een dichtgestreepte artemisschelp *Dosinia lupinus lincta* aan. Twee dagen later, op 10-09, was Arie bij Katwijk op het strand en vond hij op een bos blaaswier *Fucus vesiculosus* een levend exemplaar van de genavelde tolhoren *Gibbula umbilicalis*. Op verschillende riemwiervoetjes vond hij 1x bandhorentje *Barleeia unifasciata*, 1x noordse rotsboorder *Hiatella arctica* (doublet), 1x schilferige dekschelp *Heteranomia squamula* (doublet), een klepje van de wijde mantel *Aequipecten opercularis* en drie exemplaren van het spikkelhorentje *Setia (Rissoa) pulcherrima* (fig. 10). Deze laatste soort komt maar heel weinig voor in het CS. De eerste negen waarnemingen zijn van G. Gerrits, die op 01-12-51 bij Zandvoort 40 exemplaren vond op riemwiervoetjes, en daarna tot 06-09-53 acht meldingen van in het totaal 20 exemplaren (allemaal bij Zandvoort). J. v.d. Ende meldde er dan nog één op

Figuur 10. Spikkelhorentje *Sertia (Rissoa) pulcherrima* (foto: Arie Twigt).

15-09-53 bij Hoek van Holland. Daarna is de soort niet meer gemeld. Alle meldingen vallen samen met het massaal aanspoelen van Riemwier. Gijsbert Twigt was op 10-09 enkele kilometers ten zuiden van Katwijk op het strand en vond daar onder een riemwiervoetje een ruwe schaalhoren *Patella ulyssiponensis*

Ikzelf ben eindelijk toegekomen aan het uitzoeken van het materiaal dat ik in maart 2018 meenam uit Zeeland. Het is een enorme lijst geworden, maar ik zal de leukste waarnemingen hier noemen, en ook dat is nog een flink aantal. Op 25-03 begon het op het strand bij Neeltje Jans met een doublet van de Noorse hartschelp *Laevicardium crassum* en een half-was doublet van een venusschelp *Chamelea striatula*. In het gruis dat ik daar vandaan meenam, vond ik o.a. 2x *Turritella solanderi*, 1x gestreepte priemhoren *Turbonilla rufa* en 6x witte wenteltrap *Epitonium clathratulum*. Wat later op de dag was ik op het Banjaardstrand en oogstte daar ook een hoeveelheid gruis. Daarin zaten o.a. 1x *Epitonium greenlandicum*, 1x *Natica clausa*, 1x IJslandse tepelhoren *Amauropsis islandica*, 1x stompe ribhoren *Boreotrophon truncatus*, 1x kleine scheefhoren *Lacuna parva* en 1x *Curtitoma trevelliana*.

Op 26-03 reden we naar Gorishoek, maar zijn eerst even gestopt bij Vlis-singen. Daar vond ik o.a. 5x grote astarte *Astarte borealis*, allen fossiel. Bij Gorishoek vond ik een recentere klep van deze soort, want hierop zat nog een groot deel van het periostracum. Verder lagen daar o.a. weer veel exemplaren van de Japanse stekelhoren *Ocenebra inornata* en de Amerikaanse oesterboorder *Urosalpinx cinerea*. Bij Zoutelande vond ik op 28-03 een klep van de wrattige venusschelp *Venus verrucosa* samen met 4x marmerschelp *Glycymeris glycymeris*, 1x paardenmossel *Modiolus modiolus* (groot topfragment), 1x *Tridonta domburgensis*, 5x zwinkokkel *Venericor planicosta* (gave kleppen), 3x eierschelp *Gastrana fragilis*, 13x ovaal nonnetje *Macoma calcarea* en 9x *Macoma obliqua*. Ook hier verzamelde ik wat gruis en daarin zaten bijv. 1x fluweelhoren *Velutina velutina* (fig. 11) 1x priktolhoren *Calliostoma conuloides* (*zizyphinum*), 1x *Gibbula nehalenniae* en 2 exemplaren van de dubbeltjes-schelp *Lucinella divaricata*.

Figuur 11. Fluweelhoren *Velutina velutina* (foto: Rien de Ruijter).

Zeeland bezoeken zonder naar de Kaloot te gaan is voor mij bijna ondenkbaar, dus op 29-03 was ik daar, maar op het strand lag eigenlijk vrij weinig bijzonders. De leukste vondsten waren die van een gaaf horentje van een geruite ribhoren *Trophonopsis muricata*, een bijna gaaf horentje van *Epitonium frondiculum* en twee gave juveniele bolle kleppen van de grote mantel *Pecten maximus*. In het kleine beetje gruis dat ik vond ($\pm 0,3$ liter) zaten o.a. 1x muizenootje *Myosotella myosotis*, 1x wit muizenootje *Auriculinella bidentata*, 3x *Pyrene scaldensis* en 1x breed tandhorentje *Odostomia unidentata*. Omdat de zoekdrang nog niet over was, ging ik ook nog kijken op het strandje ten oosten van de wateruitlaat. Daar lag een heel dun laagje gruis over een groot deel van het strand. Het kostte nog enige moeite om het te verzamelen zonder al te veel zand, maar er zaten hele leuke dingen in. Ik pikte er bijv. de volgende soorten uit: 22x witte wenteltrap *Epitonium clathratulum*, 64x mosselslurpertje *Odostomia scalaris* (juveniel en adult, en zeer vers), 10x geribd gordelhorentje *Onoba semicostata*, 1x stomp

buishorentje *Caecum glabrum*, 4x dwergdrijfhorentje *Pusillina inconspicua*, 11x purperslak *Nucella lapillus* (zeer juveniel, 1e twee windingen), 1x geruite streepschelp *Crenella decussata*, 2x scheef bultschelpje *Altenaeum dawsoni* en 4x wit muntschelpje *Hemilepton nitidum*.

Op 29-03 was ik ook nog bij Domburg op het strand. Het werd al weer vloed, maar er was nog genoeg strand om wat te verzamelen. De leukste strandvondst was een IJslandse tepelhoren *Amauropsis islandica*. In het gruis (\pm 2 liter) zaten o.a. 321x melkwit drijfhorentje *Alvania lactea*, 99x scheefhoren *Lacuna vincta*, 1x Hongaarse muts *Capulus ungaricus*, 1x *Alvania zetlandica*, 1x geruite napslak *Emarginula fissura*, 5x schepje *Philine quadripartita*, 1x gezwollen tolhoren *Gibbula tumida*, 1x *Ringicula auriculata ventricosa* en 5x blauwgestreepte schaalhoren *Ansates pellucida* (fig. 12). Verder was opvallend dat in bijna alle gruismonsters hele juveniele doubletjes zaten van de Filipijnse tapijtschelp *Ruditapes philippinarum*.

Figuur 12. Blauwgestreepte schaalhoren *Ansates pellucida* (foto: Rien de Ruijter).

Henk Mulder meldde een wat vreemde soort voor onze kust. Op 10-08 vond hij op de Zandmotor een zoetwatersoort, namelijk een levende driehoeksmossel *Dreissena polymorpha*. Op 13-08 vond hij een leeg doublet.

In de nieuwsbrief 'Knorhaan' van de strandwerkgroep regio Alkmaar stond weer een aantal verslagen van excursies. Zo was de groep op 18-02 bij Petten; ze vonden daar o.a. een gewone schaalhoren *Patella vulgata*, 3x spoelhoren *Acteon tornatilis*, 1x schepje *Philine quadripartita*, 1x bonte mantel *Mimachlamys varia*, 1x gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata*, 1x pleistocene strandschelp *Mactra plistonaeerlandica*, 2x prismatische dunschaal *Abra prismatica* en twee topfragmenten van de messchede *Solen marginatus*.

Op 18 Maart waren ze op de Tweede Maasvlakte en raapten daar o.a. een gewelfde mantel *Flexopecten flexuosus* en een paar paardenzadels *Anomia*

ephippium op. Ook vonden ze een schelpafdruk in een stuk zandsteen (fig. 13). Op 15-04 werd er bij Bergen aan Zee gezocht en werden o.a. 15 gekielde cirkelvlakjes *Tornus subcarinatus*, een fragment van een driehoekige parelmoerneut *Nucula nitidosa* en een geruite tapijtschelp *Ruditapes decussatus* verzameld.

Op 03-02 liep Frank Perk samen met Ingeborg de Boois een strandwacht bij IJmuiden en ze zagen daar vijf levende zaagjes *Donax vittatus* rechtop in het zand staan, net als 11 levende Amerikaanse zwaardscheden *Ensis leei*, die bezig waren zich weer in te graven. Frank raapte, op 24-06 bij Wijk aan Zee, een doublet met schelpdier op van de kokkel *Cerastoderma edule*.

Figuur 13. Zandsteen met schelpafdruk (uit: De Knorhaan 59, april 2018).

GEWERVELDEN

Marja van den Berg en Rob Dekker meldten van 08-04 de vondst van een haring *Clupea harengus*, een adderzeenaald *Entelurus aequoreus* en een schurftvis *Arnoglossus laterna* op het strand van Texel.

Bij Wijk aan Zee (Noordpier) werd een eikapsel, met embryo, van de hondshaai *Scyliorhinus canicula* gevonden door Frank Perk op 24-06 (fig. 14).

Figuur 14. Hondshaai *Scyliorhinus canicula*: ei met dooier (foto's: Frank Perk).

Wilbert Kerkhof en Marianne Ottervanger waren op 01-04 in het kader van het 5000-soortenjaar bij Hoek van Holland en vonden daar een slakdolf *Liparis liparis* van ± 10 cm. In hetzelfde kader werd er op 08-09 een korexcursie georganiseerd bij Katwijk en deze kon wel doorgaan. De groep bestond uit Ingeborg de Boois, Maarten Morsink, Frank Perk, Peter en Annelies Huwae,

K.D. Dijkstra, Casper Zuyderduyn en Ellen van der Niet. De eerste poging liep niet helemaal goed, maar in de tweede trek vingen ze in het totaal 79x haring *Clupea harengus*, 3x tarbot *Scophthalmus maximus*, 3x schol *Pleuro-nectes platessa*, 1x bot *Platichthys flesus*, 1x tong *Solea solea* en 3x zeebaars *Dicentrarchus labrax*. Het waren allemaal juveniele vissen (fig. 15).

Figuur 15. Het meten van een haring (links) en enkele haringen van 6 cm (rechts), rechtsonder een 5 cm lange zeebaars (foto's: Ellen van der Niet) en linksonder een tong (foto: Frank Perk).

Op Texel werden er op 10-08 een zestal eikapsels van de sterrog *Amblyraja radiata* gevonden door Jaap en Nienke de Boer en Arthur Oosterbaan. Arthur merkte erbij op dat hij deze soort al zo'n tien jaar niet meer had gezien. Dat lijkt toch nog langer geleden, want de laatste waarneming van deze soort waar zijn naam bij staat in het CS is van 1995 toen hij 40 exemplaren meldde van Griend.

DRIJFZADEN

Een drijfzaad van 11 cm werd gevonden op de Tweede Maasvlakte door de SWG-groep regio Alkmaar op 18-03. Gerhard Cadée determineerde het als *Nypa fructicans* (fig. 16).

Adres CS-man: rien-tien@ziggo.nl

Figuur 16. *Nypa Fructicans* (uit: De Knorhaan 59, april 2018).